

CO ZROBIĆ, GDY ON/ONA PIJE? – PROCEDURA ZOBOWIĄZANIA DO PODJĘCIA LECZENIA ODWYKOWEGO

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą. Jest chorobą śmiertelną, to znaczy, że nieleczona kończy się śmiercią. Choroba ta prowadzi do wyniszczenia organizmu chorego i zmian w funkcjonowaniu psychicznym i społecznym. Prowadzi także do olbrzymich problemów i cierpienia, jakie spotykają najbliższych chorego – współmałżonka i dzieci, często także rodziców. **Osoby uzależnione od alkoholu nie chcą się leczyć, uważają, że to inni mają problemy, a nie oni, że nie piją tak dużo i mogą przestać pić, kiedy zechcą. Nie czują się chorzy, więc nie widzą powodu, żeby poddać się leczeniu.**

Istnieje wiele powodów, dla których osoba uzależniona nie podejmuje leczenia. Niestety w przypadku uzależnienia od alkoholu bez profesjonalnej, fachowej pomocy wykwalifikowanych osób nie wiele się uda. Cierpi rodzina, alkoholik podejmuje lub pozoruje kroki radzenia sobie z nałogiem, a czas płynie i straty jakie ponoszą i uzależniony, i jego najbliżsi są coraz większe.

CO ZROBIĆ?

Jedną z dróg wyjścia jest zgłoszenie osoby uzależnionej do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) i objęcie alkoholika procedurą sądowego zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Taką możliwość daje **Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.)**. O tym jak to zrobić w świetle przepisów ustawy, i jakie należy podjąć kroki, kto może zgłosić osobę uzależnioną - szerzej w materiale, który zamieszczono poniżej.

Jeżeli jesteś dorosłą osobą i żyjesz z osobą uzależnioną i chcesz pomóc sobie, dzieciom, a także osobie uzależnionej, możesz skorzystać z procedury i zgłosić problem - złożyć wniosek o zobowiązanie do leczenia odwykowego do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skawinie.

PRZEBIEG PROCEDURY

Leczenie osób uzależnionych co do zasady jest dobrowolne, a przymus leczenia może być nałożony wyłącznie przez Sąd. Sądami właściwymi do rozpatrywania spraw o zobowiązanie do leczenia odwykowego są wydziały rodzinne i nieletnich w Sądach Rejonowych. Przepisy regulujące procedurę leczenia osób uzależnionych od alkoholu reguluje ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.).

KTO MOŻE ZŁOŻYĆ WNIOSEK?

Do Sądu Rejonowego wnioski o zobowiązanie do leczenia odwykowego mogą złożyć wyłącznie dwie instytucje:

- ◆ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skawinie.
- ◆ Prokuratura.

Złożenie wniosku o przymusowe leczenie bezpośrednio do Sądu – a nie za pośrednictwem Komisji lub Prokuratury – spowoduje, że Sąd odrzuci taki wniosek, jako pochodzący od osoby nieuprawnionej.

SPOSÓB PRZYJMOWANIA WNIOSKÓW

Wnioski o leczenie osób uzależnionych od alkoholu, które posiadają miejsce zamieszkania lub pobytu na terenie gminy Skawina przyjmuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skawinie.

- ◆ Komisja obsługuje osoby, które chcą zgłosić problem alkoholowy i uzyskać pomoc, jak również osoby uzależnione, podczas dyżurów w Centrum Wspierania Rodziny w Skawinie przy ul. Ks. J. Popiełuszki 17 pok. nr 4 1, tel. 12 276 34 10 wew.14, w każdy wtorek w godz. od 16 do 19.00.
- ◆ Zgłoszenia przyjmowane są osobiście (należy przyjść z dowodem osobistym). Telefonicznie udzielane są jedynie informacje ogólne, np. o zasadach pracy Komisji lub o adresach i telefonach poradni leczenia uzależnień. Informacje o stanie konkretnej sprawy udzielane są tylko na miejscu – nie przez telefon.

KTO MOŻE ZAINICJOWAĆ PROCEDURĘ?

- ◆ Każdy, kto ma uzasadnione podejrzenie, że dana osoba jest uzależniona oraz, w związku z piciem dopuszcza się zachowań wymienionych poniżej przesłankach może zgłosić ten fakt do Komisji. Najlepiej jest (i tak bywa najczęściej), gdy osoba zgłaszająca problem to członek najbliższej rodziny, dobrze znający skalę problemu i sytuację rodzinną. Oczywiście, gdy najbliższa rodzina nie chce zgłosić sprawy (bo jest np. zastraszana przez alkoholika), przyjmowane są zgłoszenia od dowolnej osoby, której nie jest obojętny los pijącego.
- ◆ Wniosek o leczenie mogą do Komisji złożyć inne osoby i instytucje, takie jak Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Straż Miejska, placówki oświatowe, kuratorzy, pracodawcy, ksiądz, itp. Składany wniosek zawiera odpowiednie uzasadnienie.
- ◆ Sama osoba uzależniona z własnej inicjatywy może przyjść do Komisji po pomoc i poradę w sprawie podjęcia leczenia.

KOGO MOŻNA ZOBOWIĄZAĆ DO PODJĘCIA LECZENIA ODWYKOWEGO?

Aby zobowiązać daną osobę do leczenia odwykowego, muszą wystąpić **jednocześnie** zarówno **uzależnienie** od alkoholu, jak i jedna z przesłanek wskazanych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi:

- ◆ rozkład życia rodzinnego,

- ◆ demoralizacja małoletnich,
- ◆ uchylanie się od pracy,
- ◆ systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

Oznacza to zatem, że samo stwierdzenie uzależnienia wystarczy, żeby taką procedurę uruchomić. Musi wystąpić jeszcze przynajmniej jedno negatywne zachowanie spośród wskazanych powyżej. W innym przypadku nie ma podstaw do skierowania sprawy do sądu.

PRZEBIEG SPOTKAŃ Z KOMISJĄ – GROMADZENIE INFORMACJI

- ◆ Podczas zgłoszenia osoby, w stosunku do której jest podejrzenie uzależnienia od alkoholu, dyżurujący członkowie Komisji wypełniają protokół wywiadu, zawierający szczegółowe dane zgłaszanej osoby. Jeżeli istnieją inne dokumenty potwierdzające uzależnienie, np. karty leczenia szpitalnego, zaświadczenia lekarskie, informacje z Policji itp., należy je zabrać ze sobą celem dołączenia do akt sprawy. Ponadto, w przypadku skierowania sprawy do sądu o leczenie odwykowe, osoba zgłaszająca będzie występować w sądzie jako świadek. Można podać dane innych osób, mogących być świadkami w tej sprawie. Każda osoba, zgłaszająca problem alkoholowy (również świadek) i podpisująca protokół, podpisuje jednocześnie pouczenie, że za złożenie fałszywych zeznań grozi kara więzienia.
- ◆ Osoba zgłaszająca problem alkoholowy w rodzinie zawsze motywowana jest do podjęcia terapii dla współuzależnionych, kontaktu z psychologiem czy udziału w Grupie Rodzinnej Al.-Anon - edukacja na temat prawidłowego postępowania wobec osoby uzależnionej znacznie zwiększa prawdopodobieństwo jej wyjścia z nałogu.
- ◆ Na podstawie wypełnionej protokołu wywiadu, Komisja wzywa na rozmowę osobę, co do której zachodzi podejrzenie, że jest uzależniona od alkoholu, do osobistego zgłoszenia się w siedzibie Komisji celem m. innymi zmotywowania do podjęcia leczenia. Wezwania na rozmowę motywującą wysyłane są zawsze listem poleconym za zwrotnym potwierdzeniem odbioru i jest dwukrotnie awizowane przez Poczta.

WARIANT 1 - *Osoba, którą Komisja wzywa, zgłasza się na posiedzenie Komisji, i przyznaje, że ma problem alkoholowy, oraz chce podjąć dobrowolne leczenie.*

To wariant najbardziej optymistyczny, bo powszechnie wiadomo, że dobrowolne podjęcie leczenia daje największe szanse na wyjście z nałogu. Komisja informuje, o wpłyńnięciu wniosku i celu spotkania. Aby wykorzystać sytuację do celów konfrontacyjnych, omawia się zebrane z wywiadów informacje. Stwarza się możliwość szerszego spojrzenia na problem alkoholowy. Osobie zgłaszającej się przedstawiona zostaje oferta poradni leczenia uzależnienia od alkoholu oraz proponowany jest kontakt z terapeutą uzależnień w Centrum Wspierania Rodziny w Skawinie przy ul. Ks. J. Popiełuszki 17. Należy pamiętać, że leczenie jest bezpłatne. Jeżeli osoba uzależniona podejmie decyzję o dobrowolnym leczeniu podpisuje w siedzibie Komisji zobowiązanie, iż zgłosi się do wybranej placówki

Osoba, która dobrowolnie podejmie leczenie w wybranym przez siebie ośrodku, nie jest pozostawiana sama sobie, gdyż zobowiązana jest do zgłaszania się w siedzibie Komisji (zazwyczaj raz w miesiącu) z aktualnym zaświadczeniem, wydanym przez poradnię, potwierdzającym uczęszczanie na terapię. Niedopełnienie ustalonych terminów lub przerwanie leczenia powoduje, iż sprawa kierowana jest do Sądu, o czym osoba uzależniona

jest informowana podczas podpisywania zobowiązania. Jeżeli leczenie realizowane jest skutecznie (tzn. pacjent kończy terapię i utrzymuje abstynencję) Komisja umarza sprawę.

WARIANT 2 - *Osoba wezwana przychodzi na posiedzenie Komisji, i oświadcza, że nie ma problemu alkoholowego i nie zamierza podjąć leczenia.*

W takiej sytuacji zawsze kierowana jest na badanie do biegłych sądowych, którzy są uprawnieni do orzekania o uzależnieniu (są to: lekarz psychiatra oraz psycholog bądź specjalista terapii uzależnień¹, wpisani na listę biegłych przy Sądzie Okręgowym). Badanie jest bezpłatne (koszty badania pokrywa Urząd Miasta i Gminy w Skawinie), a jego wynik jest bardzo istotny zarówno dla Komisji, jak i w ewentualnym postępowaniu przed Sądem. Jeżeli z opinii biegłych wynika, że osoba nie jest uzależniona, sprawa przed Komisją jest zamykana. Jeżeli natomiast z opinii biegłych wynika, że dana osoba jest uzależniona, to wtedy kolejny raz motywuje ją się do leczenia. W przypadku, gdy osoba chce podjąć leczenie dobrowolnie, to zastosowanie ma wariant 1 (czyli leczenie dobrowolne, ale pod nadzorem Komisji). Jeżeli - mimo opinii biegłych potwierdzającej uzależnienie - osoba odmawia leczenia, stosuje się wariant 3.

WARIANT 3 – *Kierowanie do Sądu wniosku o przymusowe leczenie odwykowe.*

Procedura sądowego zobowiązania do leczenia odwykowego (skierowanie wniosku/sprawy do Sądu) jest uruchamiana w następujących przypadkach:

- ◆ gdy osoba nie zgłosi się na wezwanie na rozmowę motywacyjną, a zebrane informacje potwierdzają uzależnienie od alkoholu;
- ◆ gdy mimo opinii biegłych potwierdzającej uzależnienie osoba odmawia przed Komisją podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego;
- ◆ gdy osoba, która zgodziła się na badanie przez biegłych, nie zgłosi się na nie – Komisja bowiem nie ma możliwości zmuszenia kogokolwiek do badania, natomiast uprawnienie takie przysługuje Sądowi;
- ◆ gdy osoba zgłosi się na wezwanie Komisji i oświadczy od razu, że nie zgadza się na badanie przez biegłych i nie zamierza się leczyć dobrowolnie;
- ◆ gdy osoba przerwie dobrowolnie podjęte leczenie odwykowe.

¹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 grudnia 2007r. w sprawie biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, Dz. U. Nr 250, poz. 1883.

Wniosek o leczenie przymusowe do Sądu musi być zatwierdzony przez Komisję na jej posiedzeniu, i zatwierdzony wraz z dołączoną dokumentacją zebraną w sprawie podczas prowadzonego przez Komisję postępowania jest kierowany do Sądu Rejonowego w Wieliczce.

Warto wiedzieć, że Komisja nie może zastosować żadnego przymusu np. nie może zwrócić się do policji, aby ta doprowadziła dana osobę na spotkanie z Komisją albo na badania przez biegłych. Wszelkie środki przymusu np. dowieszenie do placówki odwykowej, mogą mieć miejsce dopiero po orzeczeniu o zobowiązaniu do leczenia odwykowego i na wyraźne polecenie sądu.

Sądem właściwym do rozpatrywania spraw o przymusowe leczenie odwykowe jest:

***Sąd Rejonowy w Wieliczce**
IV Wydział Rodzinny i Nieletnich
ul. Janińska 25, 32-020 Wieliczka*

JAKIE UPRAWNIENIA PRZYSŁUGUJĄ OSOBIE, KTÓRA ZŁOŻYŁA ZAWIADOMIENIE DO KOMISJI?

Ani osoba prywatna składająca zawiadomienie o konieczności podjęcia działań w ramach procedury, ani instytucja nie stają się stronami postępowania i nie przysługują iż żadne prawa w tym względzie. Oznacza to m.in., że wnioskodawca nie będzie miał dostępu do gromadzonych materiałów postępowania i nie stanie się uczestnikiem postępowania sądowego, czyli np. nie będzie mógł składać w nim wniosków dowodowych ani wnosić apelacji od postanowienia sądu rejonowego (sądem II instancji jest sąd okręgowy).

PRZEBIEG PROCEDURY PRZED SĄDEM

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, Sąd powinien wyznaczyć pierwszą rozprawę w ciągu miesiąca od złożenia przez Komisję wniosku o zobowiązanie do podjęcia leczenia uczestnika (bo tak zgodnie z przepisami prawa nazywa się osoba, co do której złożony został wniosek do Sądu). Jeżeli w danej sprawie brak jest opinii biegłych (bo np. osoba nie zgodziła się na badanie przez biegłych przed Komisją, lub nie zgłosiła się na badanie), to Sąd kieruje taką osobę na badanie. Koszt badania pokrywa Urząd Miasta i Gminy w Skawinie. Postępowanie sądowe może się przedłużać np. z powodu nieobecności uczestnika, uchylania się od badania przez biegłych, przedstawiania innych dowodów itp. Sąd ma uprawnienie do nakazania przymusowego doprowadzenia przez Policję uczestnika na rozprawę, jak również na badanie. Komisja nie ma wpływu na czas rozpatrzenia sprawy przez Sąd. Ten etap postępowania odbywa się już bez udziału członków Komisji (z pewnymi wyjątkami, gdy Sąd zadecyduje o obowiązku uczestniczenia przedstawiciela Komisji podczas rozpraw). Należy podkreślić, że Sąd ma pełną swobodę w ocenie dowodów w sprawie, choć zazwyczaj najważniejszym dowodem, który ma wpływ na jej wynik, jest opinia biegłych. Sąd może na podstawie zebranych dowodów (opinii biegłych, zeznań uczestnika, świadków, wywiadu Policji) wydać następujące postanowienie:

- ♦ oddalić wniosek, gdy osoba nie jest uzależniona,

- ◆ orzec obowiązek leczenia odwykowego w otwartym (niestacjonarnym) zakładzie leczniczym (czyli poradni) lub w zakładzie zamkniętym (stacjonarnym, czyli szpitalu).

Postępowanie przed sądem jest dla osoby uzależnionej bezpłatne, koszty sądowe ponosi Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skawinie - Urząd Miasta i Gminy w Skawinie. Postanowienie Sądu o zobowiązaniu do leczenia odwykowego w formie pisemnej otrzymuje osoba uzależniona oraz placówka odwykowa, w której ma odbyć się leczenie.

Sąd orzeka o obowiązku leczenia odwykowego w formie postanowienia, od którego przysługuje apelacja. Sądowy obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu trwa tak długo, jak tego wymaga cel leczenia, nie dłużej jednak niż dwa lata od uprawomocnienia się orzeczenia sądu.

O ustaniu obowiązku poddania się leczeniu przed upływem wskazanego okresu decyduje sąd na wniosek osoby zobowiązanej, zakładu leczącego, kuratora, prokuratora lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii zakładu, w którym osoba leczona przebywa. W wypadku ustania obowiązku poddania się leczeniu, ponowne zastosowanie tego obowiązku wobec tej samej osoby nie może nastąpić przed upływem 3 miesięcy od jego ustania. Na czas trwania obowiązku leczenia sąd może ustanowić nadzór kuratora.

Jeśli w toku prowadzonych spraw członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powezmą podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, powiadamią o tym Policję lub Prokuratora (zgodnie z art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie), w tym wszczynają procedurę „Niebieskiej Karty”.

DLACZEGO TAK TRUDNO ZMUSIĆ KOGOŚ UZALEŻNIONEGO DO PODJĘCIA LECZENIA?

Zwykle osoby uzależnione nie chcą się leczyć, ponieważ nie dostrzegają problemów i nie widzą potrzeby zmiany swojego sposobu picia. Do tego dochodzą mechanizmy obronne, które utrudniają dostrzeżenie konsekwencji picia. Uzależnieni tłumaczą sobie, że piją jak inni albo próbują swoje picie usprawiedliwiać np. kłopotami w pracy czy w domu. W takiej sytuacji naciski i próby wywierania presji nie przynoszą rezultatu. W wielu przypadkach nawet przymusową terapię nie daje efektu, ponieważ pacjent nie ma motywacji do zmiany, a podjęcie leczenia nie było jego własną decyzją, ale realizacją sądowego postanowienia, w dodatku często podyktowaną strachem.

GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

KONTAKT W SPRAWIE PROCEDURY

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

siedziba: Centrum Wspierania Rodziny w Skawinie
przy ul. Ks. J. Popiełuszki 17 pok. nr 4
tel. 12 276 34 10 wew. 14, w każdy wtorek w godz. od 16 do 19.00

Pełnomocnik Burmistrza

ds. Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Zapobiegania Narkomanii

siedziba: Centrum Wspierania Rodziny
ul. Ks. J. Popiełuszki 17 pok. nr 4
32-050 Skawina
pok. nr 4, tel. 12 276 01 27
poniedziałek od 8.00 - 17.00
wtorek-czwartek 7.30 - 15.30
piątek 7.30 - 14.30

PORADNICTWO I WSPARCIE PSYCHOLOGICZNE DLA OSÓB Z PROBLEMEM ALKOHOLOWYM I CZŁONKÓW ICH RODZIN

ul. KS. J. Popiełuszki 17
32-050 Skawina (obok pawilonu handlowego „AJKA”)
tel. 12 276 34 10
Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek w godz. od 10.00 do 20.00
www.cwr-skawina.pl

SCHEMAT PROCEDURY ZOBOWIĄZANIA DO LECZENIA ODWYKOWEGO

Złożenie wniosku do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skawinie

GKRPA:

- ◆ rozmowa z osobą, składającą wniosek - sporządzenie protokołu wywiadu
- ◆ wezwanie osoby, której wniosek dotyczy i motywowanie do dobrowolnego podjęcia leczenia odwykowego
- ◆ kierowanie na badanie do biegłych sądowych (psychologa, lekarza psychiatry)
- ◆ zbieranie innych informacji

Komisja kieruje wniosek do Sądu o przymusowe leczenie, jeżeli osoba:

- ◆ nie zgłosi się na wezwanie na rozmowę motywacyjną, a zebrane informacje potwierdzają uzależnienie od alkoholu
- ◆ mimo opinii biegłych potwierdzającej uzależnienie osoba odmawia przed Komisją podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego;
- ◆ zgodziła się na badanie przez biegłych, jednakże nie zgłosi się na nie - Komisja bowiem nie ma możliwości zmuszenia kogokolwiek do badania, natomiast uprawnienie takie przysługuje Sądowi;
- ◆ zgłosi się na wezwanie Komisji i oświadczy od razu, że nie zgadza się na badanie przez biegłych i nie zamierza się leczyć dobrowolnie,
- ◆ przerwie dobrowolnie podjęte leczenie odwykowe.

podjęcie dobrowolnego leczenia w ambulatoryjnej lub stacjonarnej placówce odwykowej - pod „nadzorem” Komisji

sporządzenie przez biegłych opinii i przekazanie jej do Komisji

SĄD:

- kieruje na badanie przez biegłych, o ile nie zostało przeprowadzone wcześniej
- wyznacza rozprawę
- przesłuchuje świadków, dopuszcza inne dowody
- **orzeka o obowiązku leczenia w trybie ambulatoryjnym (otwartym) lub stacjonarnym (zamkniętym)**
- może wyznaczyć kuratora
- wydaje postanowienie o zmianie trybu leczenia, jeżeli dana osoba nie podjęła leczenia w poradni
- zwraca się do oddziałów stacjonarnych o wyznaczenie terminu przyjęcia
- zawiadamia osobę zobowiązaną o terminie przyjęcia na oddział - *osoba zobowiązana zgłasza się w wyznaczonym terminie do oddziału. Jeśli tego nie zrobi - Sąd wydaje nakaz doprowadzenia jej na leczenie przez Policję.*

Opracowanie: M. Kopeć na podstawie: broszury PARPA – Przewodnik do procedury zobowiązania do leczenia odwykowego (aut. K. Dąbrowska, D. Zwierzchowski, Warszawa 2006), broszury PARPA - Zobowiązanie do leczenia odwykowego – Informator dla rodzin (aut. K. Łukowska, Wydawnictwo Edukacyjne Remedium Fundacja ETOH) oraz ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j Dz.U. z 2016r. poz. 487 z późn. zm.).